

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Педагогічна практика

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітня програма

«Бакалавр»
025 «Музичне мистецтво»
«Музичне мистецтво»
Домра, Балалайка, Гітара,
Цимбали

Курс	3,4
Семестр	6,7

Статус

Обов'язкова

ECTS	3
Годин	90
Практичні	34
Самостійна робота	56

Форма контролю

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Матвійчук Любов Дмитрівна в о. професорки, завідувачка кафедри народних інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
e-mail	domra.info@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою курсу педагогічної практики є здобуття навичок передачі учням виконавського досвіду шляхом активного їх навчання в системі спеціалізованого музичного навчального закладу і опанування необхідних для цього знань та навичок педагогічного впливу.

Студенти повинні знати теоретичні основи формування виконавської майстерності гри на домрі; опанувати здобутки сучасного виконавського музикознавства; бути обізнаними з методикою та музичною педагогікою суміжних («класичних») сфер музичної педагогіки й виконавства.

Завдання курсу полягає у підготовці студентів до самостійної професійної діяльності як викладачів спеціальних дисциплін класу домри музичних навчальних закладів (ДМШ, середніх спеціальних музичних шкіл, вищих навчальних закладів).

Музикант-викладач, що володіє професійно-орієнтовними методологічними знаннями та творчим досвідом їх практичного втілення, повинен **знати:**

- надійний орієнтир для аналізу та успішного вирішення різних професійних питань та проблем, для напрацювання індивідуально-творчої позиції при їх вивченні

та розробці.

Практикант повинен знати, як більш глибоко осмислити характерні риси змісту своєї професійної діяльності, зробити аргументований вибір методичних засобів, точніше виявляти ефективність учбових програм, посібників, тощо

Освоївши курс студент повинен вміти:

- навчитись визначати музичні здібності учнів, позитивні аспекти та недоліки їх музично-художнього та технічного розвитку, враховуючи при цьому вікові та психофізіологічні відмінності;
- опанувати педагогічний репертуар та програмні умови музичних навчальних закладів;
- навчитись складати індивідуальний план учня відповідно рівню його розвитку на етапах навчання;
- ціленаправлено проводити роботу з розвитку виконавського рівня учня;
- проводити урок з фаху з учнями різного ступеня обдарованості та підготовки;
- приділяти увагу щодо музично-естетичного виховання;
- набуті знання з особливостей психології вікових категорій;
- оволодіти навичками професійного аналізу музичного репертуару різних стилів та жанрів, виявляти художньо-образні особливості в аспекті відтворення їх у процесі виконавства;
- виробити професійне, особистісно-творче ставлення до освоєння методології, аналізу наукової літератури, реалізувати на практиці набуті знання з комплексу дисциплін;
- сформулювати потяг до самоосвіти на методологічному рівні.

Педагогічна практика студентів Національної музичної академії імені П. І. Чайковського здійснюється відповідно навчального плану.

Практика повинна проводитися в умовах, що максимально наближені до умов майбутньої професійної діяльності. З цією метою, керівництво академії визначає бази практики (сектор практики НМАУ, КМAM ім. Р.М. Глієра, КССМШ ім. М. Лисенка, дитяча академія мистецтв, ДМШ м. Києва) і заключає з ними відповідні угоди.

Загальне керівництво практикою здійснює кафедра. Організація, контроль та методичне керівництво покладається на керівника практики. Керівник практики проводить наради з педагогами-консультантами з питань відвідування занять студентами, ведення документації, контролює проведення заліку у 7 семестрі, здійснює загальне методичне керівництво, звітує на кафедрі про стан справ з педагогічною практикою в кінці кожного семестру.

Безпосереднє методичне керівництво та проведення практики здійснює викладач-консультант. Як правило, викладачами-консультантами призначаються педагоги з фаху, а, також, провідні викладачі інших музичних навчальних закладів, які здійснюють організацію навчання на базах практики.

Педагогічна практика проводиться у формі:

- відвідування занять провідних педагогів та вивчення їх досвіду роботи як з навчання так і виховання;
- самостійного проведення занять студента з учнем (як правило під наглядом педагога-консультанта).

Основною формою навчально-виховного процесу з педпрактики є індивідуальні заняття педагога-консультанта зі студентом.

Педагог-консультант здійснює наступні форми роботи зі студентом :

1. Проведення показового уроку з розкриттям технології навчання.
2. Проведення занять студента з учнем під керівництвом педагога-консультанта.
3. Проведення академконцертів, заліків та іспитів учнів з наступним обговоренням результатів діяльності студентів та учнів.
4. Вивчення із студентом педагогічного репертуару від початківця ДМШ до

випускника НМАУ ім. Чайковського

Формою контролю є диференційований залік у 7 семестрі.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема 1. Виявлення рівня професійної компетентності та теоретичних знань студента

Тема 2. Вивчення педагогічного репертуару – рівень вимог 1 та 2 курсів музичних училищ. Тема 3. Вивчення педагогічного репертуару – рівень вимог 3 та 4 курсів музичних училищ. Тема 4. Вивчення педагогічного досвіду провідних викладачів

Тема 5. Вивчення методичної літератури.

Тема 6. Проведення практичних занять студента з учнем. Визначення характеристики учня з метою складання його репертуарного плану.

Тема 7. Відвідування занять провідних педагогів та вивчення їх досвіду роботи як з навчання так і виховання.

Тема 8. Проведення практичних занять студента з учнем. Завдання щодо вивчення даного музичного твору: використання методу варіантів, спрощення та ускладнення фактури, застосування допоміжного технічного та художнього матеріалу, асоціативних зв'язків, формування цілісного образу твору.

Тема 9. Проведення практичних занять студента з учнем. Урахування індивідуальності учня, рівня його розвитку на даному етапі навчання в процесі вивчення твору.

Тема 10. Проведення практичних занять студента з учнем. Робота над аплікатурою, динамікою, агогікою.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Практичні заняття, самостійна робота.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Проведення відкритих уроків із учнем чи студентом будь-якого курсу.

Складання індивідуального робочого плану студента чи учня (Складання репертуарної карти).

Проводяться індивідуально-практичні заняття з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.

Підсумковий контроль проводиться в 6 та 7 семестрах (на основі академконцерту або іспиту учня).

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Практичні завдання	60
2.	Самостійна робота	55
3.	Залік	5
	Всього	100

Критерії оцінювання

А (90–100) «Вмінно». Студент виконав всі завдання практики. Знання й уміння виявляються стабільно, рівень їх сформованості свідчить про творчий характер діяльності практиканта, виконані завдання характеризуються оригінальністю. Під час педагогічної практики виявив: творчий рівень знань і вмінь з навчальної роботи; високий рівень самостійності, безпомилкове виконання дій, здатність до перенесення умінь на інші види діяльності, легкість у її виконанні. Студент демонстрував високий рівень сформованості когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь, творчо виконував різні види діяльності; креативно застосовував методи навчання і виховного впливу. У студента спостерігається стійка позитивна мотивація до педагогічної професії. Ситуації, які потребують рецензування, аргументації, аналізу, не викликають труднощів. Здатність до адекватної самооцінки яскраво виражена. Своєчасно здав звітну документацію.

В (82– 89) «Добре». Студент виконав завдання практики. Мотивація позитивна до процесу оволодіння професійними знаннями і вміннями. Рівень їх сформованості свідчить про продуктивний характер діяльності. Під час практики виявив: продуктивний рівень знань і вмінь з організації навчально-виховного процесу; належний рівень самостійності, безпомилкове виконання дій, здатність до перенесення умінь на інші види діяльності, легкість у її виконанні. Навчальна і виховна робота здійснена студентом на належному рівні. Студент демонстрував відповідний рівень сформованості когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь; виконував різні види діяльності; продуктивно застосовував методи навчання і виховного впливу. У студента спостерігається позитивна мотивація до процесу оволодіння педагогічною професією. Ситуації, які потребують рецензування, аргументації, аналізу, не викликають труднощів. Студент самостійно вибирає алгоритм дій у різних ситуаціях, але із незначними зусиллями. Здатність до адекватної самооцінки яскраво виражена. Своєчасно здав звітну документацію.

С (74–81) «Добре». Студент виконав завдання практики. Мотивація позитивна, проте нестійка. Рівень сформованості професійних знань і вмінь свідчить про конструктивний характер діяльності студента. Під час практики студент виявив старанність у здобутті знань та вмінь з організації та проведення навчально-виховної роботи. Навчальна робота здійснена студентом на належному рівні. Студент демонстрував відповідний рівень сформованості когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь; виконував різні види діяльності; застосовував методи виховного впливу. Студент не завжди самостійно вибирав алгоритм дій у різних ситуаціях. Виконує завдання і розв'язує їх, проте ці розв'язання ще наближені до зразків, які дає викладач. Припускається незначної кількості помилок, виконуючи певні дії за допомогою викладача, наставника. Ситуації, які потребують

рецензування, аргументації, аналізу, викликають незначні труднощі. Своєчасно здав звітну документацію.

D (64–73) «Задовільно». Завдання практики виконано не в повному обсязі, у ході виконання завдань допускалися помилки. Задовільний рівень свідчить про репродуктивний характер діяльності студента, який виявляється в тому, що практикант виконує визначену поступовість дій, з допомогою викладача. Під час практики студент виявив задовільний рівень знань та вмінь з організації та проведення навчально-виховної роботи. Студент на репродуктивному рівні засвоїв когнітивні, організаторські, комунікативні, діагностичні, прогностичні уміння під час виконання практичних завдань; не виходив за рамки відомих прийомів, а діяв лише за зразком. Мотиви діяльності слабо виражені, нестійкі, низької інтенсивності. Такий практикант висловлює пасивне ставлення до процесу оволодіння педагогічними вміннями, виявляє труднощі в ситуаціях, які потребують рецензування, аргументації, аналізу, не може дати адекватну оцінку власним діям. Несвоєчасно та не в повному обсязі здав звітну документацію.

E (60–63) «Задовільно». Завдання практики виконано не в повному обсязі та з помилками. Цей рівень свідчить про ознайомлювальний характер діяльності студента. Знання про зміст та поетапність виконуваних дій поверхові. У практичній діяльності допускає неточність виконання ряду дій і операцій, може відтворити визначену поступовість або систему дій лише за допомогою викладача. Не сформовані мотиви професійної діяльності. Під час практики студент виявив задовільний рівень знань та вмінь з питань організації та проведення навчально-виховної роботи. Студент на ознайомлювальному рівні засвоїв когнітивні, організаторські, комунікативні, діагностичні, прогностичні уміння під час виконання практичних завдань; продемонстрував низький рівень практичної підготовки до роботи. Не здатний самостійно контролювати та регулювати дії. Не дотримався вимог щодо оформлення документації.

FX (35–59) «Незадовільно». Рівень оцінюється у тому випадку, коли студент виконав обсяг завдань практики не менше як на третину, виявивши низький рівень знань та вмінь з питань організації та проведення навчальної роботи. Навчальна робота проведена на незадовільному рівні. Відсутність систематичності у роботі, допускаються помилки у методиці проведення навчальних занять. Студент не здав звітну документацію.

F (1–34) «Незадовільно». Рівень оцінюється в тому випадку, коли студент виконав обсяг практичних робіт менше як на третину, виявивши цілковиту невідповідність до педагогічної діяльності.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Передбачається участь студентів у міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер класах. Відвідування занять провідних педагогів, культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, виставок тощо.

РЕПЕРТУАРНИЙ СПИСОК

У програмах фахових класів по інструментам (домра, балалайка, гітара, цимбали).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Балалайка

1. Гайдено А. Народні інструменти у творчості митців харківської композиторської школи. Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва. Харків: ХДІМ, 2001. Вип. 3. С.49–55.
2. Костогриз С. Виконавство на балалайці харківщини як складова українського музичного мистецтва» автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Харків, 2017. 20 с.
3. Костогриз С. Балалайка у мистецтві Україні. Факти та фактори. Актуальні питання сучасного виконавського мистецтва на народних інструментах (кобза, домра, мандоліна, балалайка). Харків, 2017. С. 15–22.
4. Костогриз С. Жанрово-стильові пріоритети розвитку композиторської творчості для балалайки в Слобожанській Україні. Аспекти історичного музикознавства. Вип. XIII. Харків, 2018. С 87 – 100.
5. Лошков Ю. Володимир Андрійович Комаренко. Харків: ХДАК, 2002. 113 с.
6. Москаленко В. Музичний твір як текст. Київське музикознавство. Київ, 2001. Вип. 7. С. 3–10.
7. Шемет Л. Народні інструменти в традиційно-побутовій культурі Слобідської України. Мистецтвознавство. Харків: ХДАК, 2015. С. 50–61.
8. Тростянський Є. Твори та обробки для балалайки у супроводі фортепіано та баяна [Нотне видання]. Сєверодонецьк, 2007. 51 с.

Баян, акордеон

1. Алексєєв І. Методика викладання гри на баяні. К.: Муз. Україна, 1957
2. Давидов М. Теоретичні основи перекладення інструментальних творів для баяну. К.: Муз. Україна, 1977.
3. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (підручник). К.: Муз. Україна, 2004.
4. Олексюк О. М. Методика викладання гри на народних інструментах : навч. посіб. для студ. мист. навч. закл. Київ: ДАКККиМ, 2004. 135 с.
5. Паньков В. Гами, тризвуки, арпеджіо для вибірного баяну. К.: Муз. Україна, 1982
6. Ризоль М., Яшкевич И. Школа подвійних нот баяна. К.: Муз. Україна, 1989.

Гітара

- 1 Вітошинський Л. Про мистецтво гри на гітарі. Львів: БаК, 2006. 284 с.
2. Михайленко М. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі. Київ: «Ровно», 2003. 248 с.
3. Михайленко Н., Фан Динь Тан. Справочник гітариста К., 1998.
4. Сидоренко В. Формування сучасного українського академічного гітарного репертуару у творчості львівських митців (на прикладі гітарної творчості В. Камінського). Музикознавчі студії. Львів, 2008. Вип. 18. С. 105–111.
5. Ткаченко В. Методичні рекомендації для студентів ВНЗ культури і мистецтва спеціалізація «Народні інструменти»: «Гітарний стиль Р. Дієнса (на прикладі сюїти «Пам'яті Віла-Лобоса»)). Харків: ХНУМ, 2015. 28 с.
6. Ткаченко В. Методичні рекомендації для студентів ВНЗ культури і мистецтва спеціалізація «Народні інструменти» : «Специфіка гітарного стилю К. Доменіконі (на прикладі сюїти «Коюнбаба»)). Харків: ХНУМ, 2015. 20 с.

Домра

1. Білоус В. Вплив хвилювання на формування художньої майстерності домриста. Науковий вісник. Київ: НМАУ, 2003. Вип. № 26. С. 226–241.
2. Білоус В. Психологічні формування виконавської художньої майстерності : автореф.

- дис... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Київ, 2005. 16 с.
3. Білоусова С. Виконавське інтонування на домрі // Українська культура. Минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов. Рівне : РДГУ, 2018. Вип. 28. С. 171–177.
4. Івко В. Про роль слухових настанов у процесі формуванні інтонаційної культури виконавця на домрі : рукопис. Донецьк, 1977. 18 с. // Архив В. М. Івка.
5. Комаренко В. Методика навчання гри на чотириструнній домрі : навч. посіб. / заг. ред. С. О. Юцевича. Київ : Радянська школа, 1961. 132 с.
6. Максименко І. Ритмічна дисципліна домриста : методичні рекомендації. Київ : Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2004. 35 с.
7. Матвійчук Л. Методичні основи формування виконавської майстерності домриста: навч. пос. К.: Національна музична академія імені П. І. Чайковського, 2000. 67 с.
8. Матвійчук Л. Школа майстерності кобзиста: навч. пос. К.: Національна музична академія імені П. І. Чайковського 2005. 152 с.
9. Матвійчук Л. Основи ансамблевого виконавства: навч. метод. пос. Київ, Національна музична академія імені П. І. Чайковського, 2008. 96 с.
10. Матвійчук Л. Домрове виконавство: Теорія і практика. Київ, 2017. (електронна версія)
11. Матвійчук Л. Методологічні аспекти ансамблевого виконавства як складова домрового мистецтва // Науковий вісник Національної музичної академії імені П. І. Чайковського. Київ, 2014. Вип. 110. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnmau_2014_110_25
12. Олійник О. Риторичні засади композиторської та виконавської творчості для домри : дисертація ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Одеса: ОДМА ім. А. В. Нежданової, 2016. 205 с.
13. Орлова Д. Формування розкнутості виконавського апарату при комплексному вихованні особистості виконавця домриста // Актуальні напрямки відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні : матеріали всеукр. наук.-практ. конференції (м. Київ, 24–31 березня). Київ, 1995. С. 61–63.
14. Петрик В. Категорія інструменталізму в музичній творчості (на прикладі домрового мистецтва) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Одеса, 2009. 16 с.

Цимбали

1. Агратіна Г. Українські цимбали – здобутки і проблеми / Національна музична академія імені П. І. Чайковського, 1998.
2. Баран Т. Концертні цимбали: історико-теоретичний та виконавський підходи / Київ, 2003.
3. Григоренко А. З історії українських цимбалів / Національна музична академія імені П. І. Чайковського, 1998.
4. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста / Муз. Україна, 1997.
5. Давидов М. Народно-інструментальна культура України / Національна музична академія імені П. І. Чайковського, 2005.
6. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах / Національна музична академія імені П. І. Чайковського, 2005.
7. Давидов М. Проблеми збереження та розвитку академічного народно-інструментального мистецтва України / Національна музична академія імені П. І. Чайковського, 2008.
8. Ida Tarjani – Iozef Falka Cimbalom iskola. 1967 Editio Musika Budapest.
9. Незовибатько О. Школа гри на українських цимбалах / К., Мистецтво, 1966.

10. Овчарчин В. Цимбалісти та їх історичний внесок у розвиток і становлення цимбалів в Україні / Національна музична академія імені П.І.Чайковського, 1999.
11. Пшеничний Д. Аранжування для народних інструментів. К., Музична Україна, 1980.